Deo opt. max. uni & trino, Virgini Deiparæ, & sancto Lucæ orthodoxorum Medicorum Patrono.

(1658)
Liseq 1358

QVÆSTIO MEDICA.

Cardinalitiis disputationibus manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis XI. Martii.

M. NICOLAO MORIN, Doctore Medico, Præside.

An præcavendæ Arthritidi χαλαπποσία?

ARTHRITIS, quam guttam vocâtunt barbari, θέα ἰμυσπωδός, divitum ex otio flagellum, heroum ex laboribus stipendium, medicorum, quod eorum consiliis plerumque obsurdescat, opprobrium; est morbus articularis à serosa colluvie per arterias in articulos decumbente, originem trahens, ibique partium quæ ipsos connectunt & ambiunt distensione & vellicatione atrocissimum cum motûs impotentia dolorem inferens. Tam ærumnosæ & querulæ ægritudinis variæ animadvertuntur differentiæ. Alia enim est à parentibus hæreditario jure contracta, alia adventitia à causis externis & erroribus in victus ratione commissis adscita; interdum sceliter delicta patrum immeriti luunt nepotes, interdum parentibus vitiosior proles sua sibi cudit damna. Utraque vel universalis, quæ nimirum omnes aut saltem plurimos corporis articulos simul, vel vicissim invadit; vel particularis quæ uni tantum articulo inhæret; & à varietate partium, quas occupat, vernacula mutuatur nomina; manus horripit chiragra, genua gravat & lacessit gonagra, coxendici infestat ischias, pedes torquet podagra: appellatur nomeuclaturis hisce à loco affecto & ἀγὸς, quod capturam significat, deducîtis; ita ut podagra nihil aliud sit quam pedum captura, quod nempe ob dolorum vehementiam pedicæ more, quam græci podagram vocant, pedum usum intercipiat. Quamvis autem quæ cæteris articulis bellum indixit, generico à græcis vocabulo arthritis nuncupetur, sua tamen & ipsa apud recentiores invenit nomina: in maxillæ articulum sævit ſyagonagra, cervix obrigescit trachelagra, per spinam dorsi vagatur rachysagra, in humerum insilit homagra, cubitos vexat pechyagta nominatur.

COMMUNIS hujusce articulorum perniciei continens causa non flatus, sustinendæ ejus diuturnitati impar; non sanguis humor ὠδίνης dolorum potius muscetra, quàm aculeus; non melancholicus succus penitioribus articulorum recessibus subeundis præ crassitie ineptus; non denique biliosus, cum plures sint arthritici in quibus bilis non exuberat, & non pauci biliosi qui ab hac ægritudine immunes æratem degunt, sed humor serosus non ille quidem aqueus, flatuus & insulsus, verùm sale plus aut minus persusus. Hinc est quod cum plerique alii tumores, qui à sanguine & cæteris humoribus oriuntur, in suppurationem ut plurimum desinant, alia rarione hic morbus semper solvatur; serosorum quippe & salsorum liquorum hæc est indoles, ut si omnino renues sint, toti resolvantur; sin tartarei quid & crassi admixtum habeant, in calculos & tophos tandem concrescant. Continentem haic causam sovent & movent externæ & procatharticæ, quarum triplex est classis. Prima est earum quæ ad perennem hujusce seri generationem conferunt Secunda cas complectitur quæ articulorum & viscerum tonum labefactant. Tertia quæ humoris morbifici deturbitum ad articulos promovent: glisci in dies salsuginosa hæc in vasis illuvies, futurum arthriticorum dolorum fermentum, tum propter peculiare in cochionum officinis vitium, tum præcipue ex congeneribus alimentorum & potuum, quibus utimur, elementis. Si ventriculus & cæteræ partes nutritiæ debitæ fermentationis depravatione in officiis suis defecerint, tunc fit πάντων οὕτρων ἢ ἀζήτων ἀκαθαρσία, adeoque fæces illæ salsæ & tartaræ quas in pluribus edulüis & potibus reperire est, haud rite separatæ una cum sanguine in arterias confluunt, ibique per varias circulationes ad ἀκεφάλους suas evectæ, articulos demum impetunt. Ex hac partium coctionibus famulantium κακοπεπτία contingit, quod nonnulli in quibus fermentationes heterogeneorum segregativæ torpescunt, à cibis & potibus saepe non adeo malæ nocæ facile offendantur; cum è contra alii quibus luto meliori finxit præcordia Titan, in quibus scilicet tum coctiones, tum excrementorum separationes rite peragantur, quidlibet impune faciant; Et licet cibis arthritidi generandæ comparatis ad lasciviam usque sæpe indulgeant, & vino eoque etiam minus salubri liberalibus sese multoties invitent, arthritidis nihilominus minas securi irrideant. Verum uberior serosæ & arthriticæ hujus materiæ seges ex alimentis & potibus sobolescit ineſt; nimirum cuique solo unius sucio planeæ, & ex plantis homo, & alia animalia nutriuntur, salsum quid & mineralis naturæ particeps, sal terræ sive tartarum vocare chimici, istud sal in plantas primo ac deinde in homines quibus plantæ illæ in potum & alimentum eedunt, transfusum, nisi prius coctionum & fermentationum operâ secernatur, atque inde vel per sudores discutiatur, aut per urinas excernatur, cum sanguine universum corpus perlustrat, ac demum ubi naturæ est oneri, in articulos τῶν ὑγρῶν ἢ ξηρῶν ὑγιείων imbecilliores expellitur, partesque eorum sensu præditas fodiens & vellicans magis aut minus atroces pro aculeorum suorum acie dolores excitat: Hinc qui Bacchо frequentius litant, arthritidis thyrso saepius feriuntur; vitis quippe præ aliis plantis id quod salsum, argillosum & calcarium in terra est, utpote sibi familiare, pro alimento suscipit; quemadmodum ex eo colligere est, quod uberior tartari copia in vino quam in reliquis succis fermentatione defæcatis inveniatur; quodque hæc planta in paupere exsucco & frigoso, solo in quo aliæ præ alimenti inopia marcescunt erescat, & vigeat quasi fere solo sale terræ sit contenta. Nec tamen idcirco sola sorte sibi gratulentur abstemii, cum scaturiant quibusdam in locis aquæ tartareo illo succo, non minus quam vinum inquinatæ; unde arthritis apud regionum illarum incolas endemia. Articulorum in divitibus robur exolvunt otium, in generosis labor, in utrisque frequentior & immoderata in veneris & bacchi palæstra exercitatio; unde tritum illud λυσιμελὲς βάκχευ ἢ λυσιμελὲς ἀφροδίτης μετὰξὺ θυμηδὲς λυσιμελὲς πόδαγρος: ex solvilumba venere solvilumboque Baccho generata est solvilumba podagra. Affluxum demum materiæ ad articulos cient, paroxysmosque arthriticos inferunt cæli & aëris mutationes, ac præcipue anni ὥρεσιν, ut vetus dictum sit, podagricos ephemerin suam in articulis gestare, & revera quoties flatus austrini aut boreales vel nives imminent dolorum suorum velitationes mutationum hujusmodi σημάντορας ἢ φανέλλιον habent: inde est, quod cum singulis anni quadris præsertim vere & autumno gravius plectantur, tam religiosè ab ipsis observentur æquinoctia, quorum omnium ratio in eo posita est, quod præterquam quod propter aëris & cæli mutationes transpiratio diversimode immutatur, adeoque interdum propter effluvia cohibita oborta fermentatione humores in motum concitantur; tum corporum nostrorum uti & vegetabilium succi aliique liquores, five naturę, five artis operâ parati, juxta has mutationes multifariam effervescunt, atque varios modo fixationis, modo volatilitatis aut fluoris flatus ineunt, variat porro arthritis prout ferum in quantitate & qualitate salis variat, aliosque humores secum ad articulos convehit: interdum enim serosus humor dilutior est, interdum meracior & ad spiritum, ut chymici vocant, naturam propius accedens, quales sunt vini & aliorum vegetabilium sale volatili præditorum; item salis, vitrioli, nitri, aquæ fortis, &c. interdum bilis & alii humores una cum sero ad articulos deferuntur; unde tanta in arthritidis affectibus varietas, ut modo major, modo minor dolor excitetur; tumor interdum conspicuus fit, interdum vix appareat; partes nobiliores ut pulmones & cerebrum petit, ex quo præpostero motu iisti naturæ vel artis viribus fiat ad articulos palindrome, ægri moriuntur: interdum vergit ad ignobiliores, in quibus varices melioribus ægrotantium rebus emergunt, nec rarò ad intestina derivatur; quibus læsis contumax alvi fluxus, nec nisi cum vita finiendus subsequitur, hunc enim demum excipit marasmus, & marasmum mors.

ARTHRITIS ut suas habet ἐφιδίους, sic & sua habet signa; quorum alia imminentem præmuncant, alia præsentem testantur. Impendentis argumenta sunt sensus in articulis solito exquisitior; ita ut à levissima causa offendantur, puta ex novi calcei compressione, ambulatione nonnihil longiore, vel molliori aliquo ictu, aut formicationis sensus in articulis, & quidam in eis fervor præter consuetudinem emicans. Tandem tragopodagram, ut Lucianus loquitur, sive arthritidem tragicè in agrocantes sævientem demonstrat dolor jam actu articulos excrucians, quem plerumque tumor & rubor comitantur: qui si statim ab initio non appareant, paulò post saltem percipiuntur; pollicem pedis dolor frequentiùs arietat, & ad alios articulos non rarò postmodum exporrigitur: febris ante dolorem oborta nonnunquam perseverat, interduni non anteeedit, sed una cum dolore accedit. Misera est arthriticorum conditio, sed nou funesta: unusquisque enim vel ex plebe novit hanc ægritudinem, non solùm ex se periculi experteem esse, verum sæpenumero contra plerosque alios morbos προφυλακτικὴν, & idcirco longævitatis tesseram haberi. Nimarthritici ob sanguinis dyscrasiam salinofixam febribus minus sunt obnoxii: à phthi autem & aliis tum pectoris, tum capitis affectibus gravioribus tuti & immunes, ut plurimum vivunt, quatenus nempe quæ continuò in ipsis succcum excrementa, continuò quoque ad articulos deponuntur: hinc suspecta sua bona habere debent arthritici, si arthritis suas periodos servare solita, postmodum non revertatur: insidiosa siquidem hæc quies signum est naturæ jam fatiscentis, & graviſſimorum morborum præmuncia; restagnans quippe in vasis quæ olim ejus robore ad partes ignobiliores excerni solebat impuritas, majori elade nobiliores impetit; unde multorum damno & exitio observatum est propter materiæ arthriticæ decubitus temerè suppressos aut repercussos, modò ventriculi aut aliorum viscerum abdominis tormina, modò dysphnœam, asthma & consimiles pectoris affectus, quandoque etiam apoplexiam, necnon alios morbos soporosos & convulsivos supervenisse: quatuor quippe modis solv. solet arthritis, ut plurimum enim discutitur materia vel ex toto, ut nullum sui vestigium relinquat, vel maxima ex parte, ut quædam superstint ejus vitiosæ impuritates, quæ nisi cum vita finiendus subsequitur, hunc enim demum excipit marasmus, & marasmum mors. partes nobiliores ut pulmones & cerebrum petit, ex quo præpostero motu iisti naturæ vel artis viribus fiat ad articulos palindrome, ægri moriuntur: interdum vergit ad ignobiliores, in quibus varices melioribus ægrotantium rebus emergunt, nec rarò ad intestina derivatur; quibus læsis contumax alvi fluxus, nec nisi cum vita finiendus subsequitur, hunc enim demum excipit marasmus, & marasmum mors.

QUI Arthritidem curari posse negant, ab experientia refelluntur; cùm apud observationum Scriptores innumera prostent exempla eorum, qui medicorum ope, vel conveniente dietâ, vel temerario aut fortuito casu, ab arthritide semel liberati, immunem postea ab ea reliquam vitam duxerint. Qui hanc ægrè curabilem asserunt, ingenii eandorem ingenuo medico dignum eum hac assertione proferunt: arthriticam quippe diathesim visceribus penitissimè infixam, & aliùs inpreſſam articulorum imbecillitatem fundituis emendare, quantæ molis est! Utut autem hic affectus artis dedecus habeatur, causæ tamen cur ægri, qui aliàs sanari possent, sanitatis optatæ fructus non consequantur, partim ab ipsismet, partim à medicis sunt reprehendæ. Medici cum alii aliter de hoc morbo sentiant, & præconceptas opiniones quarumvis falsas pro veris habeant, & pertinaciùs foveant, hostem quem sibi quisque falsò finxerunt, oppugnandum suscipiunt, eum verò qui revera hostis est, præ- termittunt; unde curationis ἀπορίαι. Ægrotantium verò alii qui cum vulgò credunt medicos in hac ægritudine cæcutire, ne eos quidem adeunt, adeoque morbum quem in incunabulis præfocare haud ægrè poterant, negligentes, cum eorum incuriâ & temporis progressu adolevit, radicesque evelli nescias egit, fruſtrà aggreduntur: alii ſpretis veris & peritis Medicis ad empyricos præcipites ruunt, quorum imperitiâ morbus fit deterior: alii Medicos consulunt quidem, eorumque consiliis per aliquod tempus morem gerunt; sed tandem curationis diuturnitate iis odium parit, malumque morbum cui assueverunt ferre, quàm severioris diætæ legibus & nusquam inter- mittendis ingratorum remediorum formulis sese adstringere: alii denique hoc unum curant, ut à paroxysmis vindicentur, de remediis quæ ad præcavendum eorum recursum conferunt, parum solliciti. Cùm ergo arthritidium aliæ curationem ex sua natura non admittant, aliæ duntaxat ex eventu Medicorum nempe aut ægrotantium erraris, Medici est, qui suo nomini & ægrorum suorum saluti invigilat, alias ab aliis diſcriminare, ne quæ his possenè esse usui remedia, in aliis fruſtrà impendantur. Super hac re sic decernit Hippocrates, *De podagra hoc dico: quicumque aut senes sunt, aut circa articulos callos tophaceos habent, aut arumnosè vivunt siccam alvum habentes, his omnes sani fieri non possunt humanâ arte, quantum ego novi, sanat quidem hos optimè dysenteria si superveniat, sed & aliique eliquationes valde prosunt, quæ ad infernos locos repunt: qui vero juvenis est & circa articulos nondum callos habet concretos & accurate vivit, & laboris amans est & animum bonum habet & obediendum pro studiorum, hic sanè Medicum intelligentem nactus sanari poterit.* Facto hoc discrimine curationem tuto aggredietur Medicus: hæc in duobus posita est; alterum est ut collatur paroxysmus, alterum ut præcaveatur ne iubitatus dolor ceſsat, & tumor evanescat, & motus partis redit in integrum. His omnibus indicationibus satisfacient venæ sectiones pro morbi magnitudine, & vitium modo quamprimum celebratæ, & repetitæ purgationes declinante paroxysmo; exhibita topica pro variis affectus temporibus varia ac demum exacta, & ad artis leges caliigata victus ratio.

MAGNUM est & prope divinum, hominem arthritidis compedibus manus & pedes vinctum non jam usu & functionibus, sed desultoriis dolorum incursibus, artus suos duntaxat dignoscentem, viribus ex torminum & vigiliarum perennitate pœnè defectum, ad hoc, ut ita diceres, mente & linguâ solummodò constantem, ut cruciatus suos acutiùs sentiat, & inanibus querelis Deum & homines fatiget, è lecto suscitare! Verum palmarium videri debet eumdem hominem ex hoc tætre & carnificinâ scelicter ereptum, in perpetuam & securam libertatem vindicare. Hoc quàlecumque arte nequaquàm majus est, modò Medicus, & ægrotans in idem opus sedulo conspirent: cum enim arthritidis prophylaxis iu his tribus vertetur, nempè ut præveratur materiæ arthriticæ collectio, deindè ut si quæ collecta sit, priusquàm ad articulos impetum faciat, eximatur, ac demùm ut iidem articuli quòd minus fuerit eam excipiant, roborentur; antevertetur Synarthrismus optimâ victus ratione, & remediis viscerum intemperiem emendantibus; si quid collectum fuerit, vacuantibus eliminabitur. Articulis priſtinum tonum reſtituentur, quo genio suo præter modum indulgens, in fugiendis quæ noxia sunt, sibi vim non fecerit. Itaque vini usum penitus vetant, quod experientiâ compertum habeant, plurimos abſtinentiæ sine ab illo potu pretium, securam ab arthritide valetudinem tulisse. Jubent, ut piscium in genere pareus sit usus, exulent verò omnino à mensis qui sunt molliores, ut sunt cyprini, anguillæ, & similes: nigro quoque calculo notant legumina, easeum, & alia hujusmodi quæ terrena quâ abundant momenti commendaut, ut pote, sine quâ cætera remedia nihil aut parùm profuiſſe, & qua sola, quod scilicet sublata hujus beneficio fomes perennitates; qui ad morbi inſtaurationem jugiter scaturiebant, rivuli exaruiſſent in reliquam vitam. Non paucos sanatos esse ex Medicorum commentariis constat; eim autem hæc victus ratio fragulis autem de nocte sic se operiant, ut si non sudor, saltem mador corporis sub auroram sequatur; sudores quippe maturinos ad præcavendam arthritidem utiliſſimos esse idcirco censent, quòd serosos humores è toto corpore exhauriant. Is demum exercitiorum fit modus ut ante prandium interdum ad sudorem usque fe exer- ceant, & si in quietis aut motûs excesſu peetandum sit, in motu potius excedant, memores decreti Hippocrat. ὅσπερ ὑγιείης ἀκόμεν ὠφελῶν ἀσκεῖν πόνοι: exercitium sanitatis esse non saturari cibo, & impigrum esse ad labores. Hortantur impῖmis, ut in ciborum delectu summa adhibeatur diligentia, nec erretur in eorum quan- titate, usu, & utendi modo: eum enim, inquiunt, ex cibo & potu congeratur in corpore arthritidis seminarium, de recuperata in integrum sanitate non gaudebit arthritica, qui genio suo præter modum indulgens, in fugiendis quæ noxia sunt, sibi vim non fecerit. Itaque vini usum penitus vetant, quod experientiâ compertum habeant, plurimos abſtinentiæ sine ab illo potu pretium, securam ab arthritide valetudinem tulisse. Jubent, ut piscium in genere pareus sit usus, exulent verò omnino à mensis qui sunt molliores, ut sunt cyprini, anguillæ, & similes: nigro quoque calculo notant legumina, easeum, & alia hujusmodi quæ terrena quâ abundant momenti commendaut, ut pote, sine quâ cætera remedia nihil aut parùm profuiſſe, & qua sola, quod scilicet sublata hujus beneficio fomes perennitates; qui ad morbi inſtaurationem jugiter scaturiebant, rivuli exaruiſſent in reliquam vitam. Non paucos sanatos esse ex Medicorum commentariis constat; eim autem hæc victus ratio fragulis autem de nocte sic se operiant, ut si non sudor, saltem mador corporis sub auroram sequatur; sudores quippe maturinos ad præcavendam arthritidem utiliſſimos esse idcirco censent, quòd serosos humores è toto corpore exhauriant. Is demum exercitiorum fit modus ut ante prandium interdum ad sudorem usque fe exer- ceant, & si in quietis aut motûs excesſu peetandum sit, in motu potius excedant, memores decreti Hippocrat. ὅσπερ ὑγιείης ἀκόμεν ὠφελῶν ἀσκεῖν πόνοι: exercitium sanitatis esse non saturari cibo, & impigrum esse ad labores. Hortantur impῖmis, ut in ciborum delectu summa adhibeatur diligentia, nec erretur in eorum quan- titate, usu, & utendi modo: eum enim, inquiunt, ex cibo & potu congeratur in corpore arthritidis seminarium, de recuperata in integrum sanitate non gaudebit arthritica, qui genio suo præter modum indulgens, in fugiendis quæ noxia sunt, sibi vim non fecerit. Itaque vini usum penitus vetant, quod experientiâ compertum habeant, plurimos abſtinentiæ sine ab illo potu pretium, securam ab arthritide valetudinem tulisse. Jubent, ut piscium in genere pareus sit usus, exulent verò omnino à mensis qui sunt molliores, ut sunt cyprini, anguillæ, & similes: nigro quoque calculo notant legumina, easeum, & alia hujusmodi quæ terrena quâ abundant momenti commendaut, ut pote, sine quâ cætera remedia nihil aut parùm profuiſſe, & qua sola, quod scilicet sublata hujus beneficio fomes perennitates; qui ad morbi inſtaurationem jugiter scaturiebant, rivuli exaruiſſent in reliquam vitam. Non paucos sanatos esse ex Medicorum commentariis constat; eim autem hæc victus ratio fragulis autem de nocte sic se operiant, ut si non sudor, saltem mador corporis sub auroram sequatur; sudores quippe maturinos ad præcavendam arthritidem utiliſſimos esse idcirco censent, quòd serosos humores è toto corpore exhauriant. Is demum exercitiorum fit modus ut ante prandium interdum ad sudorem usque fe exer- ceant, & si in quietis aut motûs excesſu peetandum sit, in motu potius excedant, memores decreti Hippocrat. ὅσπερ ὑγιείης ἀκόμεν ὠφελῶν ἀσκεῖν πόνοι: exercitium sanitatis esse non saturari cibo, & impigrum esse ad labores. Hortantur impῖmis, ut in ciborum delectu summa adhibeatur diligentia, nec erretur in eorum quan- titate, usu, & utendi modo: eum enim, inquiunt, ex cibo & potu congeratur in corpore arthritidis seminarium, de recuperata in integrum sanitate non gaudebit arthritica, qui genio suo præter modum indulgens, in fugiendis quæ noxia sunt, sibi vim non fecerit. Itaque vini usum penitus vetant, quod experientiâ compertum habeant, plurimos abſtinentiæ sine ab illo potu pretium, securam ab arthritide valetudinem tulisse. Jubent, ut piscium in genere pareus sit usus, exulent verò omnino à mensis qui sunt molliores, ut sunt cyprini, anguillæ, & similes: nigro quoque calculo notant legumina, easeum, & alia hujusmodi quæ terrena quâ abundant

Ergo præcavendæ Arthritidi χαλαπποσία.

Proponebat Parisiis FRANCISCUS PICOTÉ DE BELESTRE, Parisinus, Baccalaureus Medicus. A. R S. H. 1683.

BIBLIOTHEQUE ... P.